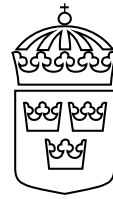

Regeringens skrivelse

2024/25:96

Ny strategi för levande och trygga städer

Skr.
2024/25:96

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 30 januari 2025

Ulf Kristersson

Andreas Carlson
(Landsbygd- och infrastrukturdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen presenterar regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken. Regeringen vill stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till arbetet. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer. Skrivelsen innehåller ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och tretton fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken.

Innehållsförteckning

1	Ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken.....	3
1.1	Nationellt mål för stadsutveckling.....	3
2	Stadsutveckling är ett tvärsektorielt och flernivåstyrt politikområde.....	3
2.1	Rådet för hållbara städer.....	4
3	Levande städer.....	5
3.1	Livskvalitet som draglok för Sveriges städer.....	5
3.2	Kultur ger staden innehåll.....	6
3.3	Arkitektur och gestaltning – från yta till innehåll.....	7
3.4	Handeln och besöksnäringen bör vara samarbetsparter i stadsutvecklingen.....	8
3.5	Mobilitet för en tillgänglig stad.....	8
3.6	Förutsättningar för en levande stad.....	9
4	Trygga städer.....	10
4.1	Levande stadsmiljöer bidrar till trygghet.....	10
4.2	Nya trädgårdsstäder bör främjas.....	12
4.3	Stadsmiljöns utformning kan bidra till ökad fysisk aktivitet.....	13
4.4	Planera för trafiksäkra skolvägar.....	14
4.5	Förutsättningar för en trygg stad.....	15
5	Robusta städer.....	15
5.1	Nytänkande och forskning för fortsatt utveckling.....	15
5.2	Minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrare ekosystemtjänster.....	16
5.3	Städers beredskap för kris och krig.....	17
5.4	Digitalisering behöver ske med ett ökat säkerhetsperspektiv.....	17
5.5	Förutsättningar för en robust stad.....	18
	Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 30 januari 2025.....	20

1 Ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken

Att städerna i Sverige är välfungerande, attraktiva och stimulerande är avgörande för såväl Sverige som helhet som för den enskilde. Arbete med stadsutveckling är centralt för möjligheterna att skapa livskvalitet för befolkningen.

Regeringen vill stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till arbetet. I denna skrivelse presenteras ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken: livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning, handel och besöksnäring, mobilitet, trygghet, trädgårdsstaden, fysisk aktivitet, trafiksäkra skolvägar, forskning och innovation, minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrade ekosystemtjänster, beredskap samt digitalisering.

1.1 Nationellt mål för stadsutveckling

Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer.

Regeringens skrivelse Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) innehåller ett övergripande mål för hållbara städer. Det övergripande målet ersätts av ett nationellt mål för stadsutveckling.

2 Stadsutveckling är ett tvärsektoriellt och flernivåstyrt politikområde

Stadsutveckling omfattar bland annat frågor om

- fysisk planering,
- arkitektur,
- kulturmiljö,
- bebyggelse och bostäder,
- grönstruktur,
- transporter och infrastruktur,
- tillgänglighet,
- regional utveckling,
- energi,
- trygghet
- arbete mot utanförskap.

Stadsutveckling är således ett tvärsektorielt område. Det finns flera befintliga mål inom olika politiska områden som är relevanta för en hållbar utveckling av attraktiva städer, bland annat

- de bostadspolitiska målen,
- mål för arkitektur, form och design,
- de nationella kulturmiljömålen,
- de nationella miljömålen, särskilt miljömålet God bebyggd miljö,
- det folkhälsopolitiska målet,
- de transportpolitiska målen,
- nationella målet för funktionshinderspolitiken
- målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Städernas utveckling är i första hand kommunernas ansvar, inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Genom ansvaret för bland annat regional utveckling, regional transportinfrastrukturplanering och kollektivtrafik finns även en del av styrningen på regional nivå. Därutöver har flera statliga beslut och åtgärder i olika politikområden, t.ex. den statliga transportinfrastrukturen och infrastrukturen för energi, stor betydelse för städernas utveckling. Dessutom finns lagstiftning inom bland annat bygg- och miljöområdena som anger förutsättningar för hur städer ska utvecklas på ett hållbart sätt. Samtidigt påverkar flera statliga myndigheters kompetensområden och ansvar förutsättningarna för städernas utveckling.

Även EU:s regler om bland annat natur, miljö och transporter anger krav för en hållbar stadsutveckling. Vidare är de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030, särskilt mål 11 Hållbara städer och samhällen, relevanta för svensk stadsutveckling. Även näringslivet och civilsamhället har stor betydelse för en framgångsrik stadsutveckling. Stadsutveckling är följaktligen ett politikområde som styrs på flera nivåer och sätt.

I arbetet med stadsutveckling behöver regionala förutsättningar och det ömsesidiga beroendet mellan städer och omgivande områden, såsom tätorter, gles- och landsbygder, beaktas. Utvecklingen av relationerna och synergierna mellan städer och omgivande områden är viktiga för såväl städernas som hela Sveriges utveckling och för människors möjligheter att kunna bo, leva och verka i hela landet.

2.1 Rådet för hållbara städer

Rådet för hållbara städer inrättades genom regeringsbeslut den 18 december 2017 och har i uppdrag att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen (M2017/03234). Regeringen har denna dag beslutat bl.a. att rådet ska byta namn till Rådet för levande städer och att rådet ska syfta till att

- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att det nationella målet för stadsutveckling kan nås,
- bidra till en långsiktig utveckling av levande och trygga städer i enlighet med det nationella målet för stadsutveckling,
- underlätta dialog med och involvera kommuner och regioner samt övriga berörda aktörer i näringsliv och civilsamhälle,

- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås, Skr. 2024/25:96
- utveckla möjligheterna att stödja kommuner som vill arbeta med utveckling av nya trädgårdsstäder.

Rådet för levande städer ska, enligt beslutet, bidra till en hållbar utveckling av attraktiva städer, verka för att genomföra regeringens politik för stadsutveckling och vara ett forum för myndighetscheferna vid vissa i beslutet uppräknade myndigheter, som är strategiskt viktiga för förutsättningarna för det långsiktiga arbetet med stadsutveckling. I beslutet anges att rådets primära målgrupp är Sveriges kommuner.

3 Levande städer

Med uttrycket ”en levande stad” avser regeringen en stad vars invånare och besökare upplever hög livskvalitet, med ett varierat utbud av aktiviteter som bjuder in till gemenskap och samhörighet samt där människor trivs och vill vara. Stadsmiljön präglas av genomtänkt och estetiskt tilltalande gestaltning i flera dimensioner av både byggnation, natur och stadsgrönska samt arkitektur av hög kvalitet. Det är en plats där kulturens och kreativa näringars möjligheter tas till vara och förvaltas. Det är också en plats där handeln har en central funktion tillsammans med hotell, kaféer, restauranger, nöjesliv, nattliv samt där grönskan bidrar till hälsa och stadens attraktivitet. En levande stad har välfungerande gångstråk och hållbara transportlösningar, som skapar tillgänglighet inom staden, till omgivande områden och till omvärlden i stort.

3.1 Livskvalitet som draglok för Sveriges städer

Människors livskvalitet påverkas av en mängd omständigheter, preferenser och förutsättningar. Städer har i alla tider haft stor dragningskraft och för många har stadens intensitet och dynamik en attraktionskraft. När människor bor nära varandra går det snabbt, lätt och är billigt att mötas, och att transportera varor, tjänster och idéer. Städer har en central roll för handel, tillväxt och innovation, och erbjuder också en möjlighet till förhöjd livskvalitet.

Att Sveriges städer är välfungerande, attraktiva och dynamiska är därmed betydelsefullt för såväl Sverige som helhet som för enskilda personer. Om städer anses attraktiva och kan bidra till ökad livskvalitet beror på flera faktorer. Historiskt har stadskärnorna spelat en stor roll för att skapa en attraktiv och välfungerande stad. Stadskärnan har gett arbetstillfällen, handel, kulturella upplevelser och goda möjligheter för människor att mötas, utföra fritidsaktiviteter och roa sig. En levande stadskärna kan vara en plats där den enskilde upplever att den befinner sig i ett sammanhang i gemenskap med andra. Det är en viktig funktion i ett land som Sverige som har en stor andel ensamhushåll och en åldrande befolkning. Stadskärnan utgör därmed en central möjlighet i att forma en stads identitet

och sammanhållning. Samtidigt kan det vara en utmaning att åstadkomma levande stadskärnor i mindre städer om invånarantalet och antalet besökare är relativt litet.

För att skapa en attraktiv stad är det centralt att både stadskärnan och dess angränsande stadsdelar är levande både dagtid och kvällstid. Ett sätt att åstadkomma det är att samlokalisera bostäder, arbetsplatser, handel och service så att de olika funktionerna kan dra nytta av varandra. Därutöver krävs effektiva kommunikationer mellan stadens delar och till omgivande områden och omvärlden i stort.

3.2 Kultur ger staden innehåll

Stadens offentliga rum påverkar både människors livskvalitet och platsers utvecklingsmöjligheter. Kulturella och kreativa verksamheter samt företag har stor betydelse för att skapa en levande stad. Dessa verksamheter bidrar till destinationsutveckling och kulturturism, bland annat genom besökare till evenemang, museer, utställningar, konserter och teatrar. Visit Sweden AB, som är svenska statens bolag för att marknadsföra resmålet Sverige, gjorde 2023 en förstudie om kulturturism (Svensk kulturturism 2023 – en förstudie). Av den framgår att kulturturismen växer världen över och att EU-kommissionen beräknar att cirka 40 procent av den samlade europeiska turismen är att betrakta som kulturturism. Samtidigt är kulturen i bred bemärkelse en stor tillgång för befolkningen i staden och dess omgivning. Det gäller i synnerhet när den är skapad av personer med anknytning till en plats eftersom det kan medföra en känsla av samhörighet och att platsens identitet stärks.

De kulturella och kreativa företagen spelar en viktig roll i att främja dynamiska och attraktiva livsmiljöer. Attraktiva hållbara livsmiljöer och ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet är därför av stor betydelse för städernas vitalitet. Att det finns tillgång till lokaler för kulturella verksamheter är centralt för tillväxten i de kulturella och kreativa branscherna och därmed även för att en stad eller plats ska upplevas som levande och attraktiv. Det som brukar kallas gentrifiering – att ett område genomgår en social och ekonomisk förändring och successivt blir mer attraktivt och därmed lockar till sig mer kapitalstarka individer och företag – börjar ofta med tillgång till billiga lokaler där kreativa verksamheter av olika slag kan inrymmas. En viktig utmaning i planering av växande städer är att skapa möjligheter för just dessa verksamheter att finnas kvar även när gentrifieringen har resulterat i höjda hyror och större konkurrens om utrymmet.

Det finns utmaningar i att ta till vara de möjligheter som kulturella och kreativa företag kan skapa på en plats. Samma verksamheter som gör en stad levande och attraktiv kan i vissa fall uppfattas som störande och besvärliga i en innerstadsmiljö. Samtidigt utgör de centrala delarna av en stad platser där ljud och människor behöver tolereras. En kombination av insatser för att både stärka företagen i sig och att utveckla platsen behövs ofta. Det kan bland annat röra utvecklad samverkan mellan exempelvis restauranger, handel, arrangörer och kulturbolag, och mellan näringsliv, fastighetsägare, civilsamhälle och offentliga aktörer kring lokaler och

verksamheter. Näringslivets struktur, hur kommunerna och regionerna är organiserade och graden av deltagande från civilsamhället påverkar sådan platssamverkan. För att de värden som finns på en plats ska kunna vara en tillgång för boende och besökare är det även viktigt att offentliga aktörer på alla samhällsnivåer beaktar dessa värden i planarbete och andra ordinarie processer. En del i arbetet med platsutveckling handlar om finansiering, vilket kan kräva att näringslivet och det offentliga arbetar tillsammans och att de EU-medel och andra medel som avsatts för området används effektivt. Med en bättre samverkan blir platsutvecklingen mer framgångsrik.

3.3 Arkitektur och gestaltning – från yta till innehåll

Den byggda miljöns utformning påverkar människors livskvalitet i stor utsträckning, både praktiskt, ekonomiskt och upplevelsemässigt. De allra flesta i Sverige tillbringar merparten av sin livstid inomhus, men även tiden utomhus tillbringas främst i en byggd miljö. Omsorgsfullt gestaltade byggda miljöer främjar välbefinnande medan bristfälligt gestaltade miljöer kan bidra till att den fysiska och psykiska hälsan påverkas negativt.

Att genom estetiskt tilltalande arkitektur gestalta en hållbar och attraktiv livsmiljö handlar om att organisera komplexa och ibland motstridiga intressen till en helhet. Från den stora skalan och systemperspektiven, till den mindre skalan och detaljerna, kommer utformningen av de byggda miljöerna att ge förutsättningar för hur människor kan leva sina liv och vilka värden som kan bevaras och skapas. När den byggda miljön planeras, utvecklas och förvaltas är kunskap om arkitektur därför central, bland annat för att den skapar förståelse för hur alternativa utformningar kan ge vitt skilda konsekvenser för till exempel attraktionskraft och hälsa.

Arkitektur, form och design tillhandahåller verktyg och metoder som, genom en medveten och inkluderande hantering, kan bidra till en hållbar samhällsutveckling och till att överbygga ekonomiska, sociala och geografiska klyftor i samhället. Att ta tillvara det stora engagemang som många känner för gestaltungsfrågor kan vara ett sätt att skapa delaktighet i och omsorg om boendemiljön. De olika dimensionerna av hållbarhet och kvalitet i ett längre perspektiv måste alltid balanseras när nya stadsmiljöer skapas och befintliga ska förvaltas. Väl gestaltade och funktionella livsmiljöer bidrar till att öka trivselen och därmed människors livskvalitet.

En stads attraktivitet beror till stor del på dess gestaltning i vid bemärkelse – alltså inte bara husfasaderna utan även gestaltningen av gaturum, torg, parker och friluftsområden som ger bättre förutsättningar för gemenskap samt hur bebyggelsen är organiserad. Stadens s.k. blåytor och grönsstruktur är en viktig del av gestaltningen. Hur inbjudande staden är att vistas i påverkar i sin tur förutsättningarna för handel och service, samt viljan att etablera företag av olika slag på platsen.

3.4 Handel och besöksnäringen bör vara samarbetsparter i stadsutvecklingen

Handel är en av stadens grundläggande funktioner, inte minst den handel som erbjuds i en stadskärna, tillsammans med annan service. Med handel menas här inte bara fysisk handel utan även kaféer, restauranger, hotell och annat serviceutbud. En förutsättning för att stadskärnans handel ska kunna konkurrera med e-handel och externhandel är ofta de upplevelsevärden som en genomtänkt gestaltad stadsmiljö kan erbjuda. Med samhällets förändring, globalt och lokalt, följer ändrade förutsättningar för stadens bebyggelse- och handelsstrukturer. Handeln med varor är avgörande för ett fungerande samhälle. Den kommer att fortsätta via olika försäljningskanaler. Men det sätt som människor väljer att handla på påverkar också, tillsammans med bland annat regelverk och hyresnivåer, förutsättningarna för handelns etablering och därmed stadsmiljöns utveckling. Just därför är det viktigt att stadsutveckling bidrar till att skapa en dynamik av upplevelsevärden som ger staden attraktionskraft. Det som händer inom handeln påverkar även andra branscher och många delar i samhället, inte minst sysselsättningen. I takt med att handeln har förändrats, butiker slagits igen, e-handeln har tagit marknadsandelar, helhetsupplevelsen och förmågan att erbjuda tjänster blivit viktigare för att människor ska söka sig till butiker, så har diskussionen om handeln i städerna blivit allt intensivare. Handeln står för en stor del av sysselsättningen och därmed skatteintäkterna till kommunerna. Om exempelvis en dagligvarubutik lägger ner eller flyttar får det stor effekt även för omkringliggande företag, eftersom ett stort och regelbundet kundflöde försvinner. Insikter om dessa mekanismer och handelns betydelse för andra företag behöver därför präglade stadsplaneringen när livskraftiga städer ska skapas eller bevaras.

Besöksnäringen och den fysiska handeln samspelar och skapar tillsammans med andra platsbaserade upplevelser som kultur, evenemang och möten viktiga plattformar för levande städer, det som fyller staden med innehåll för både boende och besökare. Därför bör handel och besöksnäring vara centrala samarbetsparter i stadsutvecklingen. Att tidigt få med handelns företrädare i strategisk stadsplanering är avgörande för en långsiktig och hållbar platsutveckling. Utifrån strategiska planeringsunderlag som exempelvis en handelspolicy och en ortsanalys, läggs en god grund för en fungerande handels- och platsutveckling.

3.5 Mobilitet för en tillgänglig stad

Effektiva transporter är avgörande för att städerna ska fungera, såväl inom staden som till och från den. Sverige har en öppen och exportorienterad ekonomi med stort handelsutbyte med omvärlden. Men få varor produceras i städerna. Behovet av varutransporter till städerna kommer därför alltid att vara stort. En stads attraktionskraft beror också på hur tillgänglig den är för besökare och hur lättillgänglig dess invånare uppfattar att omvärlden är. En välfungerande och attraktiv stad har god tillgänglighet till såväl omgivande områden som till omvärlden i stort.

Transportsystemet i städerna utgörs bland annat av lokal, regional och statlig transportinfrastruktur. Via denna infrastruktur genomförs transporter av enskilda, privata och offentliga aktörer, vilket innebär att ansvaret för transportsystemet i en stad är fördelat mellan olika aktörer och beslutsnivåer. De transportpolitiska målen och målstrukturen uttrycker den nationella politiska inriktningen för transportsektorn och är en övergripande utgångspunkt för statens medverkan i frågor som rör stadsutveckling. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Ett holistiskt, trafikslagsövergripande perspektiv som inkluderar alla trafikslag är statens utgångspunkt för att nå effektivitet i transportsystemet, klara varuförsörjningen och olika behov av persontransporter. Men det mesta av byggandet i en stad är ett kommunalt ansvar. Det gäller även de flesta gator och vägar. För kollektivtrafiken inom ett län har regionerna och kommunerna ett gemensamt ansvar och samverkar i planeringen av trafikförsörjningen. Mot bakgrund av det anser regeringen att kommunerna och regionerna, inom ramen för den kommunala självstyrelsen, även genom transport- och infrastruktur-planering har ett stort ansvar att bidra till att landets städer utvecklas på ett attraktivt sätt.

En funktionsblandad bebyggelsestruktur med en blandad bebyggelse av bostäder, handel och kontor bidrar till att människors behov i högre grad kan tillgodoses i deras närområde, vilket kan vara en av stadens fördelar. Det ger förutsättningar för levande och trygga städer där aktivitet pågår både på dag- och kvällstid, vardagar såväl som helger. Det ger också förutsättningar för effektiva transportsystem med korta avstånd mellan arbets- och handelsplatser samt fritidsaktiviteter. För att åstadkomma en funktionsblandad bebyggelsestruktur behöver lokalisering av bostäder, verksamheter, service och infrastruktur samplaneras. I detta sammanhang kan även staten ha en viktig roll i att bidra till att ge goda förutsättningar att trafikförsörja sådana bebyggelsestrukturer. Samtidigt finns det i städer goda förutsättningar att utveckla resandet med kollektivtrafik, cykel och för fotgängare. Stadsplaneringen behöver vidare ta hänsyn till hur distribution av varor kan ske på ett hållbart sätt.

3.6 Förutsättningar för en levande stad

Här sammanfattas de föregående avsnitten i en punktlista över de förutsättningar som regeringen ser som viktigast för att skapa en levande stad.

- Kulturella och kreativa verksamheter och företag har stor betydelse för platsers utveckling.
- Det finns tillgång till lokaler för kulturella verksamheter, som är centralt för tillväxten i kulturella och kreativa branscher och därmed även för att en stad eller plats ska upplevas som levande och attraktiv.
- Natur och grönska bidrar till stadens attraktivitet och erbjuder mötesplatser, aktivitet och återhämtning.
- Väl gestaltade och funktionella livsmiljöer ökar trivselen och människors livskvalitet.

- Livsmiljön, särskilt boendet och närmiljön, har grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande.
- Ett tidigt inkluderande av handelns och besöksnäringens företrädare i den strategiska planeringen för staden och omgivande områden är avgörande för en långsiktig och hållbar platsutveckling.
- Behovet av god tillgänglighet inom en stad samt till och från omgivande områden, såsom tätorter, gles- och landsbygder, och omvärlden är avgörande för städernas och därmed Sveriges utveckling.
- Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet.
- Ett holistiskt, trafikslagsövergripande perspektiv behövs.
- En funktionsblandad bebyggelsestruktur bidrar till att människors behov i högre grad kan tillgodoses i deras närområde.
- En levande stadskärna som kännetecknas av flöden av människor både dag- och kvällstid, och präglas av blandade funktioner samt goda kommunikationer till och från stadskärnan.

4 Trygga städer

I Sverige ska alla kunna leva ett tryggt liv utan rädsla för att bli utsatt för brott, oavsett vem man är och var i landet man bor. Enligt Brottsförebyggande rådets (Brå) nationella trygghetsundersökning 2024 (Nationella trygghetsundersökningen, Om utsatthet, otrygghet och förtroende, rapport 2024:8) uppgick andelen personer i åldrarna 16 till 84 år som känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet till 24 procent. Kvinnor upplever otrygghet i betydligt större utsträckning än män. Andelen otrygga är även större i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med övriga områden. Därför är det viktigt att stadsutvecklingen strävar mot en gestaltning och planering av den byggda miljön som bidrar till att risken för brott minskar och den upplevda tryggheten ökar.

4.1 Levande stadsmiljöer bidrar till trygghet

Det är viktigt att utveckla förebyggande insatser som riktas mot tillfällen eller platser där brott ofta begås, s.k. situationell prevention. En väl genomtänkt gestaltning och fysisk utformning av den byggda miljön kan vara en viktig del av den situationella preventionen. Brottsligheten kan minska och tryggheten kan öka genom exempelvis belysning, planering och utformning av gångstråk och platser som möjliggör aktivitet och folkliv. Grönområden, idrottsmiljöer, parker, elljusspår och dylikt kan vara attraktiva platser under dygnets ljusa timmar, men kan upplevas som folktomma och otrygga efter mörkrets inbrott. Det är därför viktigt att arbeta med bland annat belysning och att sådana platser aktiveras, så att de som bor och vistas i staden kan njuta av stadens grönytor och ha en aktiv livsstil

utan att känna sig otrygga. Omvänt kan dåligt utformade miljöer ge förutsättningar för brottslig verksamhet.

Att invånare upplever trygghet i sitt bostadsområde kan få konsekvenser i form av begränsningar av det egna vardagslivet såsom minskad delaktighet, rörelsefrihet och folkliv utomhus. Om färre vistas utomhus kan det exempelvis öka risken för tillfällen till brott, vilket kan signalera att platsen eller området inte sköts om. Det kan minska attraktiviteten och försämra förutsättningarna i invånarnas livsmiljö och för det lokala näringslivet. Otrygghet och risken att utsättas för brott kan öka ytterligare till följd av begränsad samhällsservice, begränsat lokalt näringsliv, brist på fritidsaktiviteter och avsaknad av attraktiva livsmiljöer eftersom det innebär att färre invånare har anledning att vistas ute, särskilt på kvällstid.

Enligt Brås kortanalys Risk för otrygghet i bostadsområden, En statistisk analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU) (kortanalys 4/2024) har ordningsstörningar i den fysiska miljön i form av exempelvis nedskräpning, skadegörelse och klotter stor inverkan på upplevd otrygghet. Brå konstaterar i analysen även att en minskning av ordningsstörningarna i den fysiska miljön borde kunna få meningsfulla effekter på risken för otrygghet för de enskilda individerna i ett bostadsområde, och att det sannolikt handlar om åtgärder som varken behöver vara särskilt komplicerade eller resurskrävande.

Enligt Boverkets rapport Brottsförebyggande och trygghetskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen (rapport 2019:20) tyder även den samlade forskningen på att den byggda miljön och dess förvaltning kan påverka brottslighet och otrygghet, men kunskapsläget i Sverige och om svenska förhållanden är begränsat. Det behövs mer kunskap om betydelsen av planeringens samt den byggda miljöns utformning för trygghet och brottsförebyggande arbete i en svensk kontext, då sådan kunskap kan bidra till mer verkningsfulla åtgärder i den byggda miljön. Det är viktigt att integrera perspektiv på brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i samhällsbyggnadsprocessen.

Kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Sedan den 1 juli 2023 har kommunerna dessutom ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete anger bland annat att kommuner ska bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt. Det innebär att kommunen bland annat ska kartlägga brottsligheten, ta fram en lägesbild, besluta om åtgärdsplan och ta ansvar för viss samordning av lokalt brottsförebyggande arbete.

Det är dock viktigt att många krafter i samverkan tar ansvar för en god förvaltning och en hållbar utveckling av den byggda miljön. Regeringen gav därför en särskild utredare i uppdrag att analysera i vilken omfattning samverkan bör vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare i syfte att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet samt lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2023:99). Utredaren skulle också föreslå andra insatser som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön. Uppdraget redovisades den 17 januari 2025 och bereds inom Regeringskansliet.

Boverket har en viktig roll när det gäller situationell prevention och arbetar redan på olika sätt för att lyfta trygghetsaspekten inom fysisk planering. Brottslighet och otrygghet kan även innebära stora ekonomiska

konsekvenser för företagare och föreningsliv. Näringslivets roll och potential i det brottsförebyggande arbetet behöver uppmärksammas och förstärkas. Fastighetsägare och näringsidkare arbetar även ofta aktivt med såväl brottsförebyggande insatser som generella trygghetsfrågor, exempelvis med grannsamverkan i samverkan med Polismyndighetens lokalpolisområden och kommunerna, trygghetsvandringar, teknisk utrustning för att försvåra brott, exempelvis genom kamerabevakning, larmsystem eller samordning av bevakning, utformning av parker och gångstråk och medverkan med andra aktörer i platssamverkan. Därtill är det angeläget att ta vara på det civila samhällets kunskaper och erfarenheter som kan bidra till en trygg och levande stad.

Det offentliga rummet och närmiljön behöver erbjuda inkluderande och öppna platser, som är tillgängliga för alla och där människor kan mötas. Genom att fler aktörer engageras i brottsförebyggande och trygghets-skapande arbete kan attraktiva livsmiljöer främjas som ger utrymme för möten, folkliv, kreativitet, aktiv fritid, kultur och ett stärkt lokalt näringsliv. En sådan funktionsblandad och levande stadsmiljö, där människor trivs och vill vara, bidrar till trygghet.

4.2 Nya trädgårdsstäder bör främjas

Sveriges befolkning ökar och därmed ökar behovet av nya bostäder. I dag bor drygt hälften av befolkningen i småhus, som utgör drygt 40 procent av bostadsbeståndet. Sedan 1990, då bostadsbyggandet skett i huvudsak utan statlig finansiering, har småhus utgjort ungefär 25 procent av de nyproducerade bostäderna. Småhusens andel av bostadsbeståndet minskar, trots att en övervägande majoritet av befolkningen i diverse opinionsundersökningar anger att de vill bo i småhus. I Boverkets stora rapport svarade hela sju av tio att de vill bo i småhus (Boverkets rapport 2014:24 Förutsättningar för ökat småhusbyggande i storstadsregionerna).

Trädgårdsstad är en stadsbyggnadstyp som präglas av trädgårdsförsedd småhusbebyggelse, låga flerbostadshus samt trädplanterade gator och torg. Trädgårdsstaden som stadsplaneringsidé växte fram som ett svar på de trånga och osunda boendeförhållanden som uppstod under den tidiga industrialiseringen i slutet av 1800-talet. Under perioden 1905–1930 byggdes flera trädgårdsstäder i Sverige, bland annat i Enskede och Bromma i Stockholm, Landala i Göteborg och Västra Malmen i Kalmar. Dessa områden karakteriseras av blandad bebyggelse uppförd i den naturliga terrängen och med varierad växtlighet omkring. Trädgårdsstaden betraktades under många år främst som ett historiskt stadsbyggnadssätt men har under de senaste decennierna fått ett uppsving.

Trädgårdsstaden som stadsbyggnadstyp erbjuder en mellanväg mellan tätbebyggd stenstad och homogena villaområden. I trädgårdsstaden finns en blandning av boendeformer och ett visst utbud av butiker och arbetsplatser. Närhet till service, kommunikationer, friluftsområden och grönska underlättar människors vardagsliv. Väl definierade stadsrum med torg och parker skapar förutsättningar för trygghet och social sammanhållning genom stärkt tillhörighet, gemenskap och ansvarskänsla.

Många drömmer om ett eget hus med trädgård. Samtidigt finns det en stor efterfrågan på att bo centralt och nära kollektivtrafik. Tillgång till egen trädgård kan finnas även med andra byggnadsformer, såsom parhus, radhus, kedjehus och även i bottenvåningen i flerbostadshusen. Trädgårdsstadens blandning av byggnadsformer kan erbjuda en mångfald av marknära bostäder med egen trädgård, samtidigt som den ger goda förutsättningar för ett byggande med tillräcklig täthet för att ge underlag för kollektivtrafik och annan service. Strukturen i trädgårdsstaden möjliggör ett bekvämt vardagsliv utan omfattande transportbehov för alla ärenden. I trädgårdsstäder är det nära till hands att gå och cykla vilket ger lägre koldioxidutsläpp och trafikbelastning än resor med bil.

Grönska är en central del av trädgårdsstaden. Parker, trädplanterade gator och privata trädgårdar ger de boende tillgång till natur och rekreation på nära håll, vilket ger välbefinnande och livskvalitet. I områden med god tillgång till grönska, som till exempel villaområden med trädgårdar eller flerbostadshus med bostadsgårdar, finns plats för lek, rörelse och vila. Gemensamma parker i närområdet kan erbjuda ett bredare utbud av aktivitetsytor och olika former av mötesplatser. Parker och trädgårdar har också en viktig funktion för den biologiska mångfalden och klimatet i staden. Grönska bidrar till bättre luftkvalitet och dämpar buller. Grönytor fungerar som naturliga lagringsplatser av dagvatten, vilket minskar risken för översvämningar både i staden och nedströms samt bidrar till temperaturreglering.

Regeringskansliet har tillsatt en s.k. bokstavsutredare, som benämns egnahemskommissionär, med uppdrag att verka för ökat småhusbyggande genom ny egnahemsrörelse (LI2024/01020, LI2023/03027, LI2023/00337). Det ingår också i uppdraget att i dialog med kommuner och byggaktörer verka för att nya trädgårdsstäder anläggs. Egnahemskommissionären fick uppdraget den 2 maj 2024 och det ska redovisas senast den 15 januari 2027.

Regeringens ambition är att det ska kunna byggas fler bostäder över hela landet som möter människors behov och efterfrågan. Det är viktigt att skapa en blandning av boende- och upplåtelseformer för att fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och främja en utveckling av levande, attraktiva och trygga städer.

4.3 Stadsmiljöns utformning kan bidra till ökad fysisk aktivitet

Sverige är ett av världens mest hälsosamma länder men befolkningen tillbringar samtidigt 70 procent av sin vakna tid stillasittande eller liggande. Bristen på fysisk aktivitet och rörelse i vardagen är en starkt bidragande orsak till många hälsoproblem, till exempel psykisk ohälsa och dålig fysisk hälsa, inte minst hos unga. Samhällsutvecklingen i stort tar sig bland annat uttryck i ökad förekomst av övervikt och fetma, och orsakar ökade kostnader för hälso- och sjukvården.

Utformningen av vardagsmiljöerna har betydelse för folkhälsan. Genom stadsutveckling finns möjligheter att bidra till goda förutsättningar för idrott, fysisk aktivitet och ökad rörelse i vardagen för invånarna. Markan-

vändning, transportsystem och arkitektur påverkar hur människor rör sig, liksom utomhus- och inomhusmiljöers tillgänglighet, form och design. Till exempel påverkar närmiljöns utbud av lekplatser, utegym och närhet till promenadstråk, cykelvägar och motionsspår hur mycket människor rör sig. För att skapa en god stadsutveckling är tillgång i närområdet till ytor och anläggningar för idrott betydelsefullt för att möjliggöra för barn och unga att idrotta, det främjar ett fysiskt aktivt liv. En god bebyggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet och vardagsrörelse bidrar inte bara till bättre folkhälsa utan även till att fler människor vistas ute i samhället, vilket även kan bidra till ökad social interaktion och trygghet. Grönområden gynnar fysisk aktivitet genom motion och lek. Miljöer som möjliggör aktiva transporter, såsom att gå och cykla genom lättillgänglig och trygg infrastruktur, är viktigt då aktiva transporter bidrar till en bättre hälsa hos befolkningen.

Grönska och grönområden har ett stort värde i alla miljöer, men är särskilt viktigt i anslutning till bostäder, vid förskolor och skolor. Samhällsplaneringen behöver därför beakta förutsättningar för och tillgången till natur i närområdet av den byggda miljön. Det kan exempelvis handla om god trafikplanering och främjande av gång och cykel eller att utveckla grönområden så att de möjliggör för olika aktiviteter och utgör platser för människor att mötas.

4.4 Planera för trafiksäkra skolvägar

Barn rör sig generellt sett för lite och trenden visar dessutom att barn rör sig allt mindre. Om barn tar sig till skolan genom aktiva transporter ökar sannolikheten att de uppnår de 60 minuter daglig fysisk aktivitet som rekommenderas av Folkhälsomyndigheten (Publikationen Riktlinjer för fysisk aktivitet och stillasittande, Kunskapsstöd för främjande av fysisk aktivitet och minskat stillasittande 2021). Fysisk aktivitet och vardagsrörelse ger många goda effekter, såsom fysisk och psykisk hälsa samt ökad inlärning och koncentrationsförmåga.

Skolvägen är viktig i barnets och elevens vardag och för utvecklingen till att självständigt kunna röra sig i trafiken och samhället. Hur barn och elever tar sig till och från förskolan och skolan varierar beroende på lokala förutsättningar som var förskolan eller skolan ligger och hur säkra vägarna dit är. Barnens rörlighet beror även på föräldrarnas uppfattning om de risker barnen kan hantera eller utsättas för längs vägen, främst med koppling till trafiksäkerhet.

Tendensen att bygga större förskolor och skolor liksom möjligheten att välja skola gör att många vägar i praktiken också kan komma att bli skolvägar. Det innebär i sin tur att det är lämpligare att planera för en säker och trygg trafikmiljö på en övergripande strategisk nivå, än att koppla arbetet till enskilda förskole- eller skolprojekt.

Här sammanfattas de föregående avsnitten i en punktlista över de förutsättningar som regeringen ser som viktigast för att skapa en trygg stad

- Det är viktigt att perspektiv på brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete integreras i samhällsbyggnadsprocessen.
- Funktionsblandade stadsmiljöer med folkliv bidrar till trygghet.
- Många krafter i samverkan; exempelvis statliga myndigheter, kommuner, regioner, fastighetsägare, näringsidkare och civilsamhälle, behöver ta ansvar för en god förvaltning och en hållbar utveckling av den byggda miljön.
- En blandning av boendeformer och stadsbyggnadstyper som möter människors efterfrågan skapar förutsättningar för trygghet och social sammanhållning.
- En god bebyggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet och vardagsrörelse, med tillgång till anläggningar och idrottsmiljöer, bidrar inte bara till bättre folkhälsa utan även till att fler människor vistas ute i samhället, vilket även kan bidra till ökad social interaktion och trygghet.
- Det är lämpligt att planera för trafiksäkra skolvägar på en övergripande strategisk nivå, vilket också kan bidra positivt till barns hälsa.

5 Robusta städer

Städer måste klara utveckling och förändring över mycket lång tid. En robust stad förmår att ställa om över tid beträffande användning och funktions sätt. Det kan krävas för att möta förändringar i exempelvis människors sätt att arbeta, handla, förflytta och roa sig, men även förändringar när det gäller vilka verksamheter som människor vill ha tillgång till i staden. Förändringar i klimatet och den biologisk mångfalden ställer krav på stadsutvecklingen om den ska vara robust. Grunden för det är en väl genomtänkt grundstruktur, där infrastruktur, gatunät, kvartersindelning och grönsstruktur utgör stommen. Historien visar att städer med genomtänkt grundstruktur kan fortsätta att utvecklas och transformeras under hundratals år.

5.1 Nyttänkande och forskning för fortsatt utveckling

För att möta utvecklingen och lösa de utmaningar som städer står inför spelar forskning och innovation inom samhällsbyggnadsområdet en viktig roll. Regeringen fortsätter satsa på forskning för hållbart samhällsbyggnade. Regeringen avser förlänga uppdraget till Formas om ett nationellt forskningsprogram om hållbart samhällsbyggnade med två år t.o.m. 2028 och ge det en delvis justerad inriktning (prop. 2024/25:60).

Genom de strategiska innovationsprogrammen som finansieras av Statens energimyndighet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sam-

hållsbyggande (Formas) och Verket för innovationssystem (Vinnova) går aktörer från näringsliv, akademi, offentlig sektor och civilsamhälle samman för att möta vår tids och framtidens samhällsutmaningar. Viable Cities, Smart Built Environment samt den nya generationens strategiska innovationsprogram Shift Sweden, SustainGov och Water Wise Societies, är exempel på program som är relevanta ut ett stadsutvecklingsperspektiv.

Det är viktigt att synergier skapas mellan lokala, regionala, nationella och internationella initiativ vad gäller forskning och innovation. Det europeiska forsknings- och innovationssamarbetet är av stor betydelse för svenska universitet och högskolor, näringsliv, institut, offentliga verksamheter samt andra aktörer. Samarbetet har tjänat Sverige väl och ökar möjligheten för att med ny kunskap och innovation lösa gemensamma samhällsutmaningar. Svenska aktörer inom samhällsbyggnadsområdet har på senare tid varit framgångsrika inom exempelvis EU-uppdraget Mission Climate-Neutral and Smart Cities samt partnerskapet Driving Urban Transitions inom EU:s ramprogram för forskning och innovation Horisont Europa. Det finns också goda möjligheter för kommuner och andra aktörer att söka medel för stadsutveckling inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), exempelvis inom det nationella Eruf-programmet Hållbar urban utveckling (HUU) samt Interreg Urbact-programmet.

5.2 Minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrare ekosystemtjänster

Tätheten i städer utgör en god grund för lösningar som kan medverka till minskad klimatpåverkan. Funktionsblandade städer medför kortare och effektivare transporter. Till exempel har städer en grundstruktur som möjliggör för god kollektivtrafikförsörjning och möjlighet att transportera sig med hjälp av gång och cykel. Staden erbjuder även goda förutsättningar att elektrifiera vägtrafiken genom de fördelar som stadsstrukturen ger. Städernas uppvärmning är också ofta effektivare genom t.ex. fjärrvärmesystem.

För en robust stad krävs åtgärder för klimatanpassning för att öka motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter. Hur detta ska ske utvecklar regeringen i skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). Klimatanpassningsåtgärder handlar delvis om storskaliga åtgärder men också om mindre insatser. Genomförande av fysiska åtgärder, naturbaserade, tekniska, och cirkulära lösningar för effektivare resurshantering behöver påskyndas. Det kan handla om att skapa multifunktionella ytor, bygga erosions- eller översvämningsskydd, grönytor och dammar för lagring av vatten och temperaturreglering eller anpassa infrastruktur och byggnader. Exempel på cirkulära lösningar är återvinning och återanvändning av vatten, näringsämnen och energi ur avloppsvatten.

Grön och blå infrastruktur är viktigt för att skapa robusta städer samt ge möjlighet att nyttja de ekosystemtjänster som sådana infrastrukturer kan åstadkomma. Biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystemtjänster. Exempel på ekosystemtjänster som är centrala för en stad är skönhet, temperatur och bullerreglering, omhändertagande av dagvatten samt

luftrening, vilket åstadkoms genom stadsträd, parker, vattendammar samt gröna stråk och tak. Att planera för att stärka ekosystemtjänster är ofta kostnadseffektivt eftersom samma ekosystem kan bidra till flera lösningar samtidigt.

5.3 Städernas beredskap för kris och krig

Sverige behöver ha beredskap att hantera säkerhetsshot. Det gäller förberedelse att hantera såväl fredstida krissituationer som pandemier, naturkatastrofer eller ett väpnat angrepp. Det civila försvaret ska byggas utifrån de krav som ställs i höjd beredskap och ytterst krig. Att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att skydda civilbefolkningen är delar av målet för det civila försvaret som är särskilt viktiga att inkludera i stadsutvecklingen.

Att upprätthålla en nödvändig försörjning bidrar till att uppnå målet för det civila försvaret. Vattenförsörjning av rätt kvalitet för dricksvatten, transporter, nödvändiga livsmedel, el, värme och kyla är exempel på system som utgör viktiga samhällsfunktioner.

För att hantera frågor som rör försörjningsberedskap vid samhällsplanering och fysisk planering behöver kommunerna och regionerna beakta flera aspekter. Några exempel är att säkerställa befintliga och potentiellt nya mark- och vattenområden för samhällsviktig verksamhet, som beredskapslager och bergtrum för energi och livsmedel, anläggningar för produktion av kritiska råvaror inom livsmedelssektorn samt placering av skyddsrum. Det handlar även om att skydda dricksvattentäkter och behovet av reservvattentäkter.

Vidare är det viktigt att ta hänsyn till hur störningskänslig bebyggelse, till exempel bostäder, vårdlokaler och skolor, påverkas av olika typer av avbrott i försörjningen och ta hänsyn till det i stadsutvecklingen. Här behöver berörda aktörer bedöma om det finns behov av åtgärder inom dessa områden som behöver beaktas i olika stadsutvecklingsprocesser.

5.4 Digitalisering behöver ske med ett ökat säkerhetsperspektiv

Begreppet ”smarta städer” används ofta för att beskriva att informationsteknik och infrastruktur används som medel för att bland annat digitalisera och tillgängliggöra tjänster för medborgare, företag och myndigheter. Digitalisering framhålls ofta som en viktig förutsättning för att hantera de samhällsutmaningar vi står inför vad gäller ökad urbanisering, klimatförändringar och globalisering.

Det finns många fördelar med att öka digitaliseringsgraden i stadsutvecklingsprocesser för att till exempel kunna dra nytta av automatisering och användning av artificiell intelligens som kan erbjuda städer kraftfulla verktyg för analys av data i realtid, prognoser av behov och optimering av resurshantering. Med datadelning går det att analysera och skapa intelligenta kopplingar som bidrar till allt från bättre trafikflöden till hållbara byggnader. Det underlättar även informationsutbyte, inom till exempel

byggnadsinformationsmodellering, BIM (för att skapa och använda en digital modell av ett byggnadsverk), och geografiska informationssystem, GIS (ett ramverk för att samla, hantera och analysera geografiska data), mellan kommuner samt med regioner, statliga myndigheter och näringslivet för ökad effektivitet. I den smarta staden är allt från sjukhus, skolor, vatten-, avlopp-, energi- och transportsystem till bostäder, belysning, kameror, trafikljus, och luftkvalitetsgivare uppkopplat. Automatiseringen och AI-modeller kan ta smarta städer till en ny nivå. Genom att implementera självlärande algoritmer kan mer avancerade system fatta snabba beslut och reagera på förändrade förhållanden.

Att den smarta staden därmed tillför nya sårbarheter är oundvikligt. Det är därför nödvändigt att ha tillräckligt god kunskap om sårbarheter samt möjliga konsekvenser, för att kunna bedöma om den förväntade nyttan av specifika produkter och tjänster är tillräckligt stor. Tidvis kan det finnas motsättningar mellan innovation och säkerhet. Det är samhällets ansvar att hitta en balans för att säkerställa stabil och trygg samhällsdrift som motsvarar invånarnas förväntningar.

Sårbarheter kan uppstå genom exempelvis bristande kunskaper inom upphandling av den smarta stadens tekniker och tjänster eller genom hantering av lagstiftning som inte hängt med teknikutvecklingen. Utvecklingen av den smarta staden kan gynnas av en ökad mognad inom det statliga, regionala och kommunala säkerhetsarbetet. Mognaden berör såväl att ha nödvändig kompetens tillgänglig som att ha upparbetade samverkanskanaler mellan olika aktörer samt kontroll över de data som samlas in. Digitaliseringen kräver även infrastruktur i form av bredband och kommunikation, som riskerar att addera en sårbarhet i sig.

5.5 Förutsättningar för en robust stad

Här sammanfattas de föregående avsnitten i en punktlista över de enligt regeringen viktigaste förutsättningarna för att skapa en robust stad.

- Skapa flexibilitet genom robusta grundstrukturer för bebyggelsens utveckling.
- Forskning och innovation inom samhällsbyggnadsområdet behövs för att möta utvecklingen och lösa de utmaningar som städer står inför. Regeringen avser att förlänga Formas nationella forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande med två år samt ge det en delvis justerad inriktning.
- Cirkulär resurshantering ökar samhällets självförsörjande förmåga och krisberedskap.
- Klimatanpassning behöver planeras och genomföras i god tid och principerna i regeringens strategi för klimatanpassning måste tillämpas på alla nivåer.
- Säkra stadens ekosystemtjänster.
- Beakta grönskans betydelse för stadens förmåga att stå emot såväl höga temperaturer som stora nederbörds mängder.
- Tillämpa ett brett perspektiv på beredskap vid samhällsplanering – från livsmedelsförsörjning till skydd för civilbefolkningen vid krigsfara.

- Utvecklingen av den smarta staden kan gynnas av en ökad mognad inom det statliga, regionala och kommunala säkerhetsarbetet. Mognaden berör såväl att ha nödvändig kompetens tillgänglig som att ha upparbetade samverkanskanaler mellan olika aktörer samt kontroll över de data som samlas in. Skr. 2024/25:96

Enheten för samhällsplanering

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 januari 2025

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, M Persson, Wykman, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa

Föredragande: statsrådet Carlson

Regeringen beslutar skrivelse Ny strategi för levande och trygga städer